

Verslag: De zelfstandige kunsthistoricus binnen het museum

27 APRIL 2015

Veel werd er besproken afgelopen 30 januari op de eerste bijeenkomst van de sectie Zelfstandige Kunsthistorici in het Gemeentemuseum in Den Haag. Het hoofdthema van deze middag was de positie van zelfstandige kunsthistorici binnen het museum, maar het was tevens een goede gelegenheid om te inventariseren wat er zoal leeft onder deze snel groeiende groep. Het aantal deelnemers was hoog, ruim 50 kunsthistorici, en de behoefte bleek groot om ervaringen, meningen en adviezen met elkaar te delen. Onder de bezielende begeleiding van RTLZ-journalist Hella Hueck, die als moderator de zaal goed wist te prikkelen – ‘wie vraagt meer dan € 60 per uur?’ – werd er dan ook levendig gediscussieerd.

Judith Niessen verzorgde als bestuurslid van de VNK de introductie op de middag, waarin zij het oprichten van secties binnen de VNK kort toelichtte en inging op het toenemende aantal zelfstandige kunsthistorici, die inmiddels een groot deel van de te verrichten werkzaamheden binnen het veld invullen en daarmee misschien wel het cement van de muren van de kunsthistorische instellingen geworden. De uitdaging voor deze groep kunsthistorici is professionalisering. Hoe kan bijvoorbeeld de relatie tussen de zelfstandige en de opdrachtgever worden geoptimaliseerd? Mogelijkheden zijn: tijdelijke functies in laten vullen door zelfstandigen, een fatsoenlijke vergoeding voor werkzaamheden en duidelijke afspraken over de te verrichten werkzaamheden met mogelijkheden tot aanpassing als de realiteit anders blijkt.

Benno Tempel luidt de alarmklok: Nederland is een wereldleider op het gebied van kunst. Dat dringt niet door in beleid en opleidingen #ZKVNK – kunsthistorici.nl @kunsthistorici 30 jan.

Benno Tempel nam de vrijheid om het onderwerp breder te trekken en de alarmklok te luiden over de staat van kunsthistorisch Nederland. Hij riep de verantwoordelijke instellingen op om het kunsthistorisch belang hoog op de agenda te zetten. Zo werd de grootse symboliek van de Amerikaanse president Barack Obama die zich liet fotograferen voor twee sleutelwerken uit onze nationale kunstgeschiedenis internationaal opgepakt, maar het besef en de mogelijkheden voor kunsthistorisch Nederland werd hier niet ingezien. De investering in onderzoek is te lang achterwege gebleven, waardoor er een *brain drain* plaatsvindt bij museale en wetenschappelijke instellingen. Bijkomend probleem is dat teveel museumprofessionals onvoldoende doorschuiven binnen organisaties, waardoor er te weinig ruimte ontstaat aan de onderkant. Er zijn mede daardoor te weinig ontwikkelingsmogelijkheden voor jonge kunsthistorici. Niet alleen ontstaat een verloren generatie, maar ook een kennisgat.

@RoosWijnen freelancer zou een erkende plek moeten hebben in organogram musea #zkvnk — Judith Niessen (@Judithniessen) 30 januari 2015

Suzanne Sanders en Roos Wijnen gaven een voorproefje van hun presentatie *The force of the freelancer* tijdens Museumnext in Zwitserland in april 2015: het optimaliseren van de samenwerking tussen zzp'ers en musea. Zij spraken over het toenemende aantal zelfstandigen binnen het kunsthistorische veld en hoe deze groep daarbinnen optimale kansen kan krijgen. Maar ook hoe juist zelfstandige kunsthistorici door hun vaardigheden en flexibiliteit vastgeroeste patronen binnen musea kunnen veranderen en daardoor de sector aanzienlijk kunnen versterken. De sleutel ligt zowel bij de zelfstandig kunsthistoricus als bij de instellingen. De freelancer moet zijn of haar eigen potentieel zo goed mogelijk afstemmen op de realiteit. Mogelijkheden daartoe schetste Wijnen aan de hand van een checklist: wees goed voorbereid; ken jezelf; onderken je zwaktes; onderhoud je netwerk en blijf scherp. De museale sector kan bijdragen door zelfstandigen op te nemen in hun organogram, zo zei Sanders, en door bijvoorbeeld een roulatiesysteem van kunsthistorici toe te passen bij het organiseren van tentoonstellingen, in plaats van een vaste tentoonstellingsmaker.

Marktconforme tarieven. Het blijft een hoofdpijdossier. De VNK adviseert het volgende: [http://www.kunsthistorici.nl/vnk-activiteiten/advies-over-uurtarief/...](http://www.kunsthistorici.nl/vnk-activiteiten/advies-over-uurtarief/) #zkvnk — kunsthistorici.nl (@kunsthistorici) 30 januari 2015

Tussentijds stelde Hueck scherpe vragen en ging met microfoon in de hand de zaal in om de meningen van ondernemend kunsthistorisch Nederland te peilen. Ondernemen, hoe doe je dat eigenlijk? Hoe verkoop je jezelf? Welke middelen zet je in om je diensten aan te bieden? Wat bied je eigenlijk aan? En wat vraag je voor je diensten? Men was het erover eens dat

professionalisering, je presenteren als een gelijkwaardige partner en een fatsoenlijke vergoeding de belangrijkste uitdagingen zijn in het ondernemerschap.

Een goed hulpmiddel voor de discussie aan het einde van de middag was de uitslag van de enquête die enige dagen daarvoor naar alle deelnemers was toegestuurd. Zo blijkt daaruit dat 43% zichzelf als een echte ondernemer ziet. En dat hangt samen met het hebben van meerdere opdrachtgevers. In het ondernemerschap worden ook samenwerkingen met andere zelfstandigen aangegaan, wat vaak weer nieuwe projecten genereert. Toch bleek slechts een klein deel van de aanwezigen zichzelf te kunnen bedruipen. Volgens de zaal was dit een gevolg van te weinig opdrachten, te veel vrijwilligers en onderbetaling. Een zorgwekkend punt. Daarop sloot de vraag wanneer je als beginnend kunsthistoricus voldoende ervaring hebt om geld te vragen voor werkzaamheden goed aan. Dit leverde veel inzichten op: richt je niet alleen op de kunsthistorische wereld, verbreed je vaardigheden en presenteer je als een vakkundige partner. Maar uiteindelijk is iedereen het erover eens dat dat geen vanzelfsprekende zaken zijn.

Een merendeel vindt dat kunsthistorische opleidingen moeten inspringen op het groeiende aantal zelfstandige kunsthistorici. Een enkeling vindt dat de studie zo academisch mogelijk moet blijven, maar dat aandacht voor het kunsthistorisch ondernemerschap binnen een bredere maatschappelijk relevante cursus wel een goede optie zou zijn. Belangrijk is vooral de bewustwording van de mogelijkheden van professioneel ondernemerschap. Het is een punt dat vaak pas achteraf wordt gemist.

Naar verwachting heeft slechts 40% vd werkenden een contract in 2020. 60% freelancers/ondernemers dus. Daar moeten musea iets mee #zkvnk – kunsthistorici.nl @kunsthistorici 30 jan.

De sectie Zelfstandige Kunsthistorie neemt alle input mee voor de bijeenkomst in het najaar. In de tussentijd delen we informatie via de sociale media, bulletins en nieuwsbrieven van de VNK. Dank aan alle deelnemers, de sprekers, het Gemeentemuseum in Den Haag en restaurant Gember voor de gastvrijheid. •

Bijna thuis na inspirerende bijeenkomst #zkvnk. Dank aan organisatie – Odette Breijinck @OBreijinck 30 jan.

Door de VNK sectie Zelfstandige Kunsthistorici: Judith Niessen, Helewise Berger, Menno Jonker, Andréa Kroon en Sophia Zürcher.

